

DE GROENVOORZIENING

Voor Anton



Bloem en kruid, laat uw goud aan de zon ontblinken!

Majakovski – ‘De ruggegraatsfluit’

Erschütterung

'Ik heb me wel afgevraagd wie dat altijd weghaalt.'
'Ik ben het maar.'

Shadows in Paradise – Aki Kaurismäki

Eigenlijk begon het allemaal midden jaren negentig van de vorige eeuw in de Hoeksche Waard en omstreken. Het eerste zomerbaantje: in de Ambachtsheerlijkheid tussen de aardappelplanten onkruid wegschoffelen. Als het te warm was, zei de opzichter: 'Kom op, jongens, we gaan kaarten.' Daarop vertrokken we naar de keet. We moesten wel op de uitkijk staan voor de bovenbaas. Verder maakte de rattenvanger van Tiengemeten een diepe indruk, een kleine mens die we voorbij zagen rijden in zijn autootje. In de platgeslagen omgeving die ons zo normaal voorkwam, verscheen daar opeens een extremitéit van de menselijke natuur, gezeten op wat kussentjes maar nog steeds vrij onzichtbaar, met een beroep dat eveneens onzichtbaarheid vereiste dan wel afdwong, waarmee hij des te meer tot de verbeelding sprak.

Enfin, met mijn eerste salaris kocht ik onder andere een longsleeve van Green Day, mijn favoriete band indertijd en die

mijn leven heeft begeleid, al werd het enthousiasme voor nieuwe muziek na verloop van tijd minder; ouder worden is steeds minder nieuws aannemen. Voorop stond het oude logo en achterop was een man te zien van wie een tand wordt getrokken, een verwijzing naar het nummer 'Pulling Teeth', afkomstig van *Dookie* (1994), een klassieke poppunkplaat over opgroeien, eenzaamheid en wanhoop. En natuurlijk verveling, die eveneens tussen het groen onder de afmattende zon te vinden was als kaarten niet tot de opties behoorde.

Bij de andere jongens maakte ikzélft indruk door te vertellen dat ik op de verjaardag van V., een voor velen aantrekkelijk meisje, was geweest, het zong rond dat ze verliefd op me was, maar ik maakte er geen werk van. Zelfs inkoppen was teveel gevraagd; kennelijk was ik arrogant genoeg om te menen kansen te moeten laten liggen. Geen tijd hebben ergens werk van te maken, druk bezig te versterven, vrij naar Nescio. De meisjes op wie ik verliefd was, aanbad ik in stilte, vruchteloos uiteraard.

Tijdens het werk in de groenvoorziening, jaren later, heb ik herhaaldelijk op mijn horloge gekeken, zoals Billie Joe Armstrong in 'All the Time', overigens van een andere plaat, zingt: 'I'm having the time of my life / watching the clock tick.' Wat dat betreft was er niets veranderd; had Pascal niet reeds geschreven dat de natuur zich herhaalt?

Ja, de groenvoorziening. Na twee keer wederom door Apollo te zijn geslagen, in 2019 en 2020 – mijn tanden waren nog intact, maar daarmee is ook alles gezegd –, werd het voorzichtig tijd om mijn 'belastbaarheid' op te bouwen, zoals dat in *frische*, arbeidsdeskundige termen heet. In feite niet heel lang, zo'n vijftien jaar, na mijn middelbare schooltijd – en tijdens mijn studietijd

bevond ik me als ober in Artis ook weer midden in de natuur – was ik in de Hoeksche Waard teruggekeerd, als docent, maar al snel had het lot mij dus gedwongen om wat sommigen noemen ‘out of the box’ te denken. Niemand zit op waanzin, zoals dat heet, te wachten. Zei Zeno Cosini uit de bekende roman van Italo Svevo niet over het leven: ‘Het is zaak in beweging te blijven?’ Ik vatte dat letterlijk op. Ik wilde weleens iets met mijn handen doen, door mijn handen zou ik aarden, en moest denken aan een idee waarmee ik al veel langer had gespeeld, voilà: de groenvoorziening, oftewel de plantsoendienst. Eenvoudig werk, iets wat het hoofd wellicht ‘vrij’ zou houden, en je bent buiten. Anders gezegd: je zit niet op kantoor, in mijn geval school, in zekere zin een gevangenis, en niet alleen voor de jeugd. Versterven doe ik het liefst in de openlucht. Kortom, terug naar mijn roots. Ongeveer op dezelfde bodem, opdat het bloed weer zou kunnen stromen, waardoor de slagen van Apollo misschien konden worden ontweken.

Franz Kafka, die last had van stemmen in zijn hoofd, slapeloosheid, depressies et cetera – dat scheidt een band – en op doktersaanraden twee uur per dag in de groentetuin van Karl Dvorsky ging werken, schreef op 10 april 1913 aan zijn verloofde, Felice Bauer: ‘Die Muskeln werden natürlich etwas gespannt, die ganze Figur etwas schwerer und aufrechter und das Selbstgefühl erhöht sich dadurch ein wenig. Ganz ohne Bedeutung kann es natürlich nicht sein, wenn ein Körper, der ohne gute natürliche Gaben bei einem Schreibtisch- und Kanapeeleben sich immerfort angreifen und erschüttern läßt, einmal mit dem Spaten selbst angreift und erschütteret.’

In 1917 en 1918 werkte Kafka bovendien op de boerderij

van Zürau en toen hij terugkwam van de boerderij ging hij na kantooruren helpen in de Obst-Baumzucht in Troja.

Misschien zou ik ook net zo goed gaan schrijven als Kafka, op zijn minst met een licht verhoogd *Selbstgefühl*. Misschien was het groen het geheime recept? Bovendien is een docent natuurlijk maar een gewone, vaak saaie, inmiddels genormaliseerde ambtenaar bij wie de uitbuiting toch van een heel ander kaliber is, het werd tijd me te bewegen tussen de *blue-collar working class*.

Een vriend, de schrijver Anton Valens (1964-2021), schreef me op 1 maart in het jaar van zijn overlijden dat hij overtuigd was dat de groenvoorziening me inspiratie zou geven en voegde daaraan toe: 'Ik heb dat zelf ook altijd willen doen, maar om verschillende redenen kwam ik daar nooit voor in aanmerking.' Een hilarische zin als je hem voor de tweede keer leest. Accountancy: om verschillende redenen kwam ik daar nooit voor in aanmerking. Om misverstanden te voorkomen, hij was bloedserieus.

Over Valens wordt vaak geschreven dat hij 'onzichtbare mensen' belichtte, wat mij ook zo aanspreekt in zijn werk, en door bij de groenvoorziening te gaan zou ik precies deze mensen ontmoeten, al komt dit wat safari-achtig over. Ik bedoel maar te zeggen: eigenlijk voelde ik al aan mijn water dat in dit werk poëzie zou schuilen; de poëzie schuilt, vrij naar Confucius, in 'het gewone'.

Waarschijnlijk waren Anton en ik allebei zélf onzichtbaar. Beter gezegd: we wilden het zijn. Via het geschrevene; het heeft de schijn tegen, maar schrijven is onzichtbaar worden, jezelf uitwissen met ieder woord. Ach, schrijver of niet, is goed beschouwd niet iedereen onzichtbaar?

Wel kreeg Anton een tuin onder zijn hoede toen hij van zijn bevriende redacteur diens volkstuin erfde, waarover hij de roman *Het compostcirculatieplan* (2016) schreef. Net als deze bundel begint zijn boek in maart: ‘Moeder Aarde, ik sta in u. Het is alsof mijn benen zijn afgezaagd, ik zie de wereld als een kleuter. Ik ben mezelf verticaal aan het begraven. Aan het planten als een bloembol.’

Als je nooit verticaal bent begraven, ben je nooit begonnen te leven.

Voor de zoveelste keer zou ik opnieuw gaan leven, nu eens grondig was het idee, in de schoot van Moeder Aarde, waar ik delen van mijn oude zelf zou begraven om er definitief hernieuwd uit te komen. Ik wilde mijn stormloop op het Absolute inzetten, zoals de dichter Valery Larbaud schrijft in *Barnabooth, dagboek van een miljardair* – zonder mijn verstand te verliezen, misschien was dat mogelijk ook al had het weer de schijn tegen.

Wat het Absolute precies is legt Larbaud niet uit, maar in mijn verbeelding is dat de Eeuwige aan het werk zien in Zijn tuin die de wereld heet, al is het maar voor even. Zijn ruis, de ruis van de moerbeitoppen als Hij voorbijgaat, toeft, in de koelte van de avondwind, op de plek waar hij Zijn handen vanaf lijkt te hebben getrokken, maar waardoor het even lijkt alsof er geen mus vanaf het dak valt zonder Zijn goedkeuring. In deze wereld, een gespleten universum, waar wij, alles en iedereen, voortdurend uit elkaar dreigen te vallen, moet het Absolute wel de Eenheid zijn. Geopenbaard in de natuur; kwam de nieuwe Adam na zijn opstanding op de ‘morgen der morgens’ niet terug als tuinman? Wat overigens onverlet laat dat zijn wederkeer op een bedrijven-terrein niet is uitgesloten.

Afgezien van het vroege opstaan, zeven uur beginnen, dus halfzes op – niet gevraagd aan de leiding waarom in hemelsnaam zo vroeg, ik deed wat er van me werd gevraagd, het Absolute zou wellicht in de morgenstond op mij wachten, want die heeft zoals bekend goud in de mond – en de eentonigheid met de genoemde verveling als nevenproduct, was het heilzaam. In plaats van me te laten *erschüttern* door het schrijftafel- en canapé-leven twee dagen per week even zélf te *erschüttern*. Een beetje zoals anderen doen als ze naar de sportschool gaan. Ik nam natuurlijk weer grondstof mee voor de schrijftafel, maar ik hoefde niet in een cirkeltje rond te draaien, de cirkel leek rond. De canapé zat in elk geval extra lekker naderhand.

Ondanks het virus, waar sommigen de hand van de Schep- per in zagen, was er ook ruimte voor gezelligheid in de groen- voorziening, althans in Rotterdam-IJsselmonde. Er was geen sprake van complottheorieën, nee in het voorjaar van 2021 be- stond corona simpelweg niet, bij ons dan in elk geval. Voor de zekerheid – ik ben een gelovige scepticus – fietste ik achter de busjes aan om naar de startplek te gaan, bijvoorbeeld de Turkse Tuin – wat exotischer klinkt dan de IJsselmondse werkelijkheid is – maar soms werd ik vriendelijk doch dwingend, goed, mis- schien toch eerder dwingend, uitgenodigd door de kleine leider S. om plaats te nemen in het busje naast mijn collega's. Weliswaar vormden we een tijdelijke familie, maar ook dan is afstand soms noodzakelijk. En het mooie was: er wás ook geen virus. Wij wa- ren gewoon echt lekker gezond bezig.

Kafka beschouwde zijn werk in wat we voor het gemak ook de groenvoorziening kunnen noemen als een goede voorbereiding op zijn reis c.q. emigratie naar Palestina. Wanneer je een eind-

punt van de stormloop op het Absolute moet visualiseren, de Eenheid, dan lokaliseer je dat inderdaad wellicht daar. Zoals bekend zou Kafka daar nooit belanden. En mijn eigen stormloop? Die moest ik bekopen door weer eens de grond te raken, wat weinig met de groenvoorziening te maken had; het komt en gaat met de seizoenen, om niet te zeggen het weer. Maar mijn tijd zal komen, misschien al vandaag.

Wel weet ik nu in elk geval dat als het Absolute zich ergens schuilhoudt, dat in het groen is. Ook elders natuurlijk, maar tussen het groen struikel je er sneller over. Goed om je heen kijken, de grond, het blauw? Om het goud te zien glinsteren tussen hemel en aarde schouw je eerst naar binnen. Als de natuur terug- of meekijkt, dan zal ze niet oordelen.

Rotterdam-Lombardijen, voorjaar 2023